

Työvoimaministeriön ennusteiden osuvuus — oikaisu Tor Erikssonin kirjoitukseen

PIRKKO AULIN-AHMAVAARA

Tor Eriksson väittää kirjoituksessaan *Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa* (3: 1990), että »Työvoiman todellisen kehityksen aliarvioiminen aikaisemmissa [työvoimaministeriössä ennen vuotta 1988 laadituissa] ennusteissa johtui lähes kokonaan siitä, että ne perustuivat oletukseen työvoimaan osallistustasojen pysymisestä ennusteajankohdan tasoillaan.» Tähän virkkeeseen sisältyy kaksi perustavaa laatuolevaa virhettä. Ensinnäkin työvoimaministeriön ennusteissa ei vuoden 1977 jälkeen, josta lähtien olen itse ollut mukana niitä laatimassa, varmasti kertaakaan ole oletettu, että työvoimaosuudet pysyisivät ennusteajankohdan tasolla. Tuskin näin on menetelty aikaisemminkaan. Toiseksi ennen vuotta 1988 laaditut ennusteet näyttävät pikemmin yliarvioineen kuin aliarvioineen työvoiman tarjonnan kasvua.

Ennen vuotta 1988 laadituissa ennusteissa esitettiin aina ns. potentiaalinen tarjontavaihtoehto. Tässä potentiaalisessa vaihtoehdossa pyrittiin työttömyysasteen ollessa vakioitu arvioimaan muiden tekijöiden vaikutus työvoimaosuuksien lisäksi. Tämän jälkeen laskettiin työvoiman kysyntäarvioita vastaavat ehdolliset tarjontavaihtoehdot, joissa pyrittiin ottamaan huomioon myös työttömyysasteen vaikutus työvoimaosuuksiin. Ennustaminen on tietysti aina vaikeaa ja työvoimaministeriön ennusteisiin sisältyy varmasti virheitä, mutta ei niin yksinkertaisista syistä kuin Eriksson, ilmeisesti lähteitä tarkemmin tuntematta, otaksuu.

Tarjontaennusteiden osuvuutta tarkasteltaessa ennusteiden ehdollisuus tulisi ottaa huomioon. Lisäksi tulisi ottaa huomioon se, millä tavoin mitattua työvoiman tarjontaa kukin ennuste koskee. Osa ennusteista koskee ammatissa toimivaa väestöä. Tämä johtuu siitä,

että samalla laadittiin myös läänikohtaiset ennusteet. Näille ennusteille ei löydy vertailukohtaa, sillä ammatissa toimiva väestö on jokaisessa väestölaskennassa määritelty eri tavoin. Osa ennusteista perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaiseen työvoimaan. Myös työvoimatutkimuksen käsitteitä on useita kertoja muutettu. Sekä väestölaskennan että työvoimatutkimuksen lukuisat käsittemuutokset heijastavat työvoiman määrittelyyn ja mittaamiseen liittyviä ongelmia. Nämä muutokset ovat todennäköisesti vaikuttaneet paitsi lukujen tasoon myös niiden osoittamaan kehitykseen. En tiedä, millä tavoin Eriksson on ottanut nämä seikat huomioon suorittamissaan vertailuissa. Esitetyn kuvion 1 pohjalta on pysty vertailua tulkitsemaan.

Mielenkiintoinen yhteensattuma kuitenkin on, että työvoimaministeriön vuoden 1979 alussa julkaiseman ennusteen ns. potentiaalisessa vaihtoehdossa arvioitiin työvoiman tarjonnan 1980-luvun aikana kasvavan kaikkiaan 122 000 henkeä. Kasvu tullee työvoimatutkimuksen nykyisin voimassa olevan aikasarjan mukaan olemaan noin 120 000 henkeä.

Kesällä 1983 julkaistussa ennusteessa työvoiman potentiaalisen tarjonnan arvioitiin 1980-luvun aikana kasvavan noin 220 000 henkeä. Suurimmat virheet tehtiin arvioitaessa 55—64-vuotiaiden niin miesten kuin naistenkin työvoimaosuuksia. Tähän ikäryhmään kuuluvien työhönohallistuminen oli silloisen työvoimatutkimuksen antamien tietojen mukaan 1980-luvun alkuvuosina kasvussa. Ennusteessa tämän kehityksen arvioitiin jatkuvan. Myöhempien työvoimatutkimusten osoittama vuonna 1983 tapahtunut käänne johtuu ainakin osittain työvoimatutkimuksen tietojen keruumenetelmissä tällöin tehdystä muutoksesta sekä sarjoihin takautuvasti vuon-

na 1987 tehdystä korjauksesta. Tämä korjaus koski työttömyyseläkeläisten käsittelyä. Vuoden 1986 alusta lähtien 55—64 -vuotiaiden työvoimaosuuksien laskuun ovat vaikuttaneet myös tällöin voimaan tulleet uudet varhaiseläkejärjestelmät. Näiden järjestelmien tulos-ta ei vuoden 1983 alkupuolella ollut tietoa.

Vielä vuoden 1986 alussa julkaistussa ennusteessa työvoiman kasvu 1980-luvun jälki-puoliskolla yliarvioitiin. Sitä ei siis aliarvioi-tu kuten Eriksson väittää. Tällöinkin suurin virhe oli se, että 55—64 -vuotiaiden työhön-osallistumisen arvioitiin nousevan eikä laske-van, kuten työvoimatutkimuksen nykyisten tietojen mukaan on tapahtunut. Tähänkin vir-heeseen on vaikuttanut vuonna 1987 tehty työ-voimatutkimuksen käsittemuutos ja siihen liit-tynyt sarjojen takautuva korjaus. Vuoden 1986 alussa arviot uusien varhaiseläkejärjes-telmien piiriin hakeutuvien määrästä olivat sitä paitsi yleisesti alimitoitettuja. Mielenkiintoi-nen yhteensattuma tämän ennusteen osalta on, että siinä arvioidaan työvoiman määrän kasvuksi 1990-luvun ensimmäisen puoliskon aikana 38 000 henkeä, kun työministeriön vii-

meisimmän (1990) julkaistun ennusteen mu-kaan kasvu olisi noin 33 000 henkeä.

Tässä esittämä vertailu perustuvat ennus-teiden potentiaalisiin tarjontavaihtoehtoihin, joista työttömyysasteen muutoksen vaikutuk-set on siis pyritty poistamaan. Työttömyysaste lienee tänä vuonna tosin runsaan prosenttiyksikön alempi kuin vuonna 1980. Vertailu ta-pahtuu kuitenkin niin karkealla tasolla, ettei näin pienellä erolla ole merkitystä.

Kirjallisuus

- Aulin-Ahmavaara, P., H. Saijets, N. Sääski (1986): Työvoiman kysyntä- ja tarjontaennusteen tarkis-te, Työvoimapolitiittisia selvityksiä 1986: 67, Työ-voimaministeriö, Suunnitteluosasto.*
- Eriksson, T. (1990): Työvoima, työajat ja työpa-nos tulevaisuudessa, Kansantaloudellinen aika-kauskirja 86, 255—267.*
- Työministeriö, Työvoima 2000, Väli-raportti (1990).*
- Työvoimaministeriö, Työvoiman kysynnän ja tar-jonnan kehitys vuoteen 1985, Työvoimapolitiitti-sia tutkimuksia 1979: 23.*
- Työvoimaministeriö, Työvoiman tarjonnan ja ky-synnän kehitys vuoteen 1990, Työvoimapolitiitti-sia tutkimuksia 1983: 41.*